

ACC. N:R M. 16537: 1-8.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Erik Månsson, Vindlöv*
Härad: *Ö. Göringe, Gäddede, Villands* Berättare: " " "
Socken: *Glimnåken, Vittskövle, Kosaby* Berättarens yrke: *falkskollivare*
Uppteckningsår: *1965* m. fl. m. fl. Född år *1893* i *Vittskövle*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kaffelökning i pumpa av skändat glas.
s. 1-8.

(teckn. s. 8.)

LMF 129

Skriv endast på denna sida.

~

~

s. 1, 2, 5

Vittskövle

Esäds lsd

m.
m. fl.

Nosaby m

s. 2, 3

m. fl.

Villmarks lsd

d. klivälens m.

G. Gårds lsd.

~

L. U. F. 129.

ACC. N:R M. 16537:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kaffekokning.

I min omgivning känner man i våra dagar endast en gammal fröken: socialgrupp: äldre medelklass som fortfarande enligt häller fast vid "pumpa". Mer senare år har en viss användning av föräldrad matlagning observerats vid de provisoriska sovrumstugorna.

Avsikande för kaffekokningen har, tycks det, spisen varit.

a) i en torparstuga på Vittskövle gods. Gärdshärad har jag sett en öppen spis med kofot och kaffekittel.

b) hos en faster i Vittskövle har sett kaffekittel av koppar med

15/11-65

L. U. F. 129. blad 2

ACC. N:R M. 16537:2.

"ringkruus" ett par cm från botten
d. v. s. anhål för nedvärkning
i järnspis-elvhål.

c) hos en master hammar,
mosaby socken har jag sett från till
1950 Talet en jättelik kopparflaska
med diameter på 2,5 dm. användas
på en stor bygghusspis till ca 13 personers
hushåll

d) min moder vitstövle
använde glasflaska i kombination
med kopparkittil från 17 minns
i slutet av 1800 talet till hennes död
1946.

e) jag har sett emaljerna

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L.U.F. 129. blad 3.

ACC. N:R M. 16537:3.

"kaffe-kanna" användas på gasspis
till brygging på styggit fram
till omkring 1960

fy då el-spis var vanlig allmänt
i den närmaste släkten, trakten
kring Kristianstad, och brygging
med papperspåsar.

under dessa värlande perioder har kokning
på pumpa som hos oss benämndes "glas-
flaska" anses jämförligt för nämnt och
lärt. Koffet blir så klart och läskert och
fritt från de vid annat material ofrån-
komliga fettsavlagringarna.

1885 köptes den första kaffeflaskan hos
min moster i Hammar, näralby socken
den var av koppar, och då "inmordig på orten"
glasflaskans försvunnande stod i samband
med elpisens tillkomst

Kitchen var "glasflaskans" föregångare

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L. U. F. 192. blad 4.

ACC. N:R M. 16537:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och användes även under hela tiden
i kombination med "glasflaskor"
sådana att rumpen och resterna efter
varje kok på flaskan, hälldes över
på kitteln för att klaras till nästa kok.

"Glasflaskorna" storlek uttrycktes
i antal kaffekoppar. 5-koppa-flaska
va de minsta, 10 och 15 koppars den
vanliga familjeflaskan.

Kaffe-fodralst kallades "kaffe-^{kulle}~~skål~~"
om det var av blank plåt formad efter
flaskan med fötter och handtag och vid-
hängande hatt samt med gångjärn
delat i två halvor.

men kallades kaffehus om det var
en målad plåtcylindrar med lock på gång-
järn och hål till flaskhalsen.

Kaffe-kittel = plåtkottad cylindrisk
koffertkåp med lock och rörligt
handtag över locket.

Kaffe-pötter = en mindre kåp på tre ben
och fast sidohandtag

Kaffe-kanna = seroringredskap i porslän
mindre till formast.

L. U. F.

Blad 5.

ACC. N:R

M. 16537:5.

kaffe-buvra = liten kaffekittel, benämning
ringen endast använd i familjärt
skämtsamt samtal.

Kaffeflaskornas storlek: efter minnet: de
stora kopparsflaskorna uppr. till 20
cm. i diam. Så stora glasflaskor
har jag ej sett men 20 koppars flaskor
hörde jag talas om som stora och
5-koppars som liten.

Flaskorna var svagt inbuktade i botten.
Färgen var vit senare rökfärgad och
vår sista flaskor, ännu i behåll är av
särskild rödaktig underton.

lock: kork, mor hade alltid träplugg
som var svarvad
hörde plåtlock.  till kaffekulorna 1

Inköp: I min barndom köptes
flaskorna alltid hos handlanden Aug.
Sjölander, Vittskövleby, Gårds Härad.
Jag minns att jag en gång hade 75 öre med
få att inköpa en sadan omkring 1903.

Vård: man var ytterligt försiktig
med nya flaskor och det ansågs, att

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L.U.F. 129.

Blad 6.

ACC. N:R M. 16537:6.

att man inte kunde hämnna sig säker
förrän flaskan var väl insatt i
locken.

Kokning: Den gamla sumpan
"klarades" alltid först på flaskan
från "Sump-kitteln" varefter påfylldes
rent vatten. Öronorna lades på och
ett stycke "Cegoria" fick koka ett
par minuter under försiktigt
lyftande av flaskan för att hindra
"pysa över". och sattes i foderat eller
korgen för att "dra". Kaffetratt råg
jag aldrig till. Sumpen påfylldes
ur kitteln, vatten ur kransen
och kaffet med ett litet mått.

En bättre kaffe dess mindre ciboria
ett särskilt "klarsteinn" användes
i brist här på en sockerbit.

I mitt och mina släktingars
hem fanns vid sekelskiftet
överall öppna köksspisar men sam-

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L. U. F. 129.

Blad 7.

ACC. N:R

M. 16537:7.

Sam -

tidig järnspritar i "stuan". Jag såg aldrig kaffe på glasflaskor kokas på krefot över öppen härd.

Namnet "Glasflaska" har här konsekvent använts i stället för "pumpa" eftersom denna senare benämning var okänd hos oss.

Foto över motiv med "pumpa" kommer eventuellt senare att insändas

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L.U.F. 129.

Ulad 8.

ACC. N:R

M. 16537:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

En i mitt hem
förvarad flaska
"20 koppars"
av äldre

